

האיהוד

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

בס"ד

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: דיבור בתפילה (א)

החפטה: "ועמי תלואים" (הושע יא)

פרשת ויצא

"ויפגע במקום וילן שלם כי בא השמש" (כוז, יא)

"ויפגע במקום" - אין פגיעה אלא תפילה, מכאן למדנו שיעקב אבינו תיקן תפילת ערבית, שנאמר בירמיה (ז, ז): "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רינה ותפילה ואל תפגע בך". (רש"י)
"וילן שלם" - לשון שהייה וקביעות, ללמדנו שבזמן התפילה צריך האדם להשקיע עצמו רק בה ולא להסיח ליבו ממנה, לכן ידאג לנתק עצמו מהמפריעים והמסיחים דעתו הימנה.

"והזה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והזה מלאכי אלוקים עולים"

ויורדים בך" (כוז, יב)

כתב רבינו יעקב "בעל הטורים" זצ"ל: "סולם בגמטריא קול, ללמדנו שהקול של תפילת ישראל הוא הסולם שמלאכי אלוקים עולים בו כדי להמליץ טוב לפני כיסא הכבוד. והיום שאין לנו בית מקדש והתפילה היא במקום קרבן ודרכה יכול האדם להביא הישועה ולהחיש הפדות. "מלאכי אלוקים עולים ויורדים" מהו התנאי לעלייתם וירידתם? ששלבי הסולם יהיו שלמים, שכן אך יהיו חסרים לא ניתן יהיה לעלות בו, ומה הן? זו הכוונה בתפילה, צריך אדם להיזהר שתהיה תפילתו דוגמת הקרבן, קרי לא מעורבת במחשבות אחרות כשם שמחשבה זרה פוסלת את הקרבן ועל זה נאמר: "תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה" ולכן צריך לכוון בליבו פירוש המילים שמוציא בשפתיו ויתפלל במקום קבוע כפי שמקריבים ושוחרים את הקרבן במקום קבוע....

"ויקץ יעקב משנתו ואמר אכן יש'ה במקום הזה... וירא ואמר... אין זה כי אם

בית אלוקים זה שער שמים" (כוז, יג-יד)

"ויקץ יעקב משנתו" - שאם הייתי יודע, לא הייתי שוכב לישון במקום קדוש כזה. "וירא ואמר... אין זה כי אם בית אלוקים" - ללמדנו שאסור לישון בבית הכנסת ולא בבית המדרש שבהיותם במקום קדוש יש לנהוג בהם מורא כבארמון מלך בשר ודם ממש, וכל המדבר שם אוי לו ואוי לנפשו ואין לו חלק באלוהי ישראל, שבעצם דיברו מראה שאין לו יראה מהשכינה השרויה בו. וישנם שני מלאכים הממונים על כך, שכל המדבר בבית הכנסת הם שמים ידיהם על ראשו ואומרים לו: "וי לפלוני שדיבר שם...." (מעם לועז)

מתפילה במניין לא מפסידים

(מפי בעל המעשה פ. ישראל הי"ו)

מעשה שהיה

בתוקף עסקי כ... ניצרכתי לעלות לצפון רמת הגולן לאתר מנהל מפעל מסוים, בשביל עסק מסחרי. המשימה הייתה הכרחית, כיון שלמחרת בבוקר אמור היה אותו מנהל לטוס לאמריקה....

יצאתי לדרך בשעת בוקר מוקדמת, והגעתי לצפון הרמה לקראת השעה 9:00. הגעתי לקיבוץ בו מתגורר המנהל, ורעייתו אמרה לי שבזה הרגע יצא בעלה לאחד המושבים הסמוכים לכנרת. הנעתי את הרכב והחילתי לדלוק אחריי מהר, הגעתי עד לאותו מושב, והנה גם שם נכונה לי

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב *שעון חורף* סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:15-8:19
כניסת שבת: 4:21 יציאת שבת: 5:12 יציאת שבת: 5:45

מעלת זיה"כ עמ' מח, קדושת זיה"כ וזיהמ"ד לגר"מ שמואל עמ' קאג. ועוד שלכלוך בבית הכנסת משרה אורה של זלזול ו"שוך" ויבואו לדבר כמו בשוק.

דוגמא ממעשה שהיה: יום אחד הגיעה משפחה לבית הצדיק הבבא סאלי זצ"ל וניכר על פניהם כי שרונים הם באבל, הם הסבירו למשרת הרב כי אחיהם יצא לשירות מילואים וכבר עברו ימים רבים והם לא קיבלו ממנו שום ידיעה. שלטונות הצבא התייאשו מלמוצאו והודיעו לקצין העיר כי אין הם יודעים היכן הוא, משום כך החלו לנהוג אבילות ועתה מבקשים הם להכנס אל הצדיק ולבקש את ברכתו שאחיהם ישוב הביתה בשלום.

משנכנסו לחדר הצדיק סיפר המשרת את פרטי העניין לצדיק אשר שמע את הדברים בשלוות נפש וביקש מבני הבית להכניס לחדר מיני מאפה ומשקאות, וביקש מבני המשפחה להצטרף אליו לברכה, ובעת ששתה החזיק את הכוס ואמר בקול רם ובשמחה "לחיים" ולאחר מכן הוסיף בשקט **"ונקה לא ינקה"** (במדבר יד, יח) הנוכחים שמעו את דבריו ולא הבינו אך החרישו, לפני שיצאו אמר להם הצדיק: "הסירו דאגה מליבכם, אחיכם חי ושלם ובע"ה ישוב לביתו תוך זמן קצר" מששמעו זאת אורו פניהם ויצאו מלפני הצדיק בלב שמח, בתקווה ובאמונה שאכן יתממשו דברי הצדיק וישועתם קרובה..

לאחר כשבועיים עצרו מס' מכוניות בפתח בית הרב, מהם יצאו כל בני המשפחה ועימם אחיהם הנעדר, הם פירקו מן המכוניות ארגזים עם מיני פירות ומאכלים לכבוד בית הצדיק וביקשו לערוך בבית סעודת הודיה.

משנכנסו סיפר המשרת את סיפורם לצדיק והזכיר לו את ביקורם הקודם ואת ברכתו, והצדיק הרעף עליהם בברכות והיה שמח מאוד.

הוא הרים את ידו כמהסה את בני החבורה וביקש ממשרתו שישאל את האח הנעדר מה מעשיו יום יום, והוא השיב כי הוא משתדל להתנהג ככל יכולתו כיהודי נאמן, מתפלל את כל התפילות במנין, זהיר בכשרות, הלכות וכו'.

הצדיק שב ושאל: "אמור לי איזו מצוה אתה עושה שבזכותה ניצלת?"

הוא הרהר קמעא ואחר השיב כמי שנתפש בקלקלתו: "בכל ערב שבת וחג אני נוהג לנקות את בית הכנסת שלנו בפתח תקוה, וזאת בלי שאף אחד, מלבד הגבאי יודע".

רבינו שמע את דבריו וחיך וחזר על המשפט התמוה שאמר בפגישה הקודמת, אלא שעתה התחווה המילים והובנו **"ונקה לא ינקה"** אמר וחיך....

לאחר מכן ישבו הכל והודו לה' והצדיק בירך את האח ששב בכל מילי דמיטב.

ט. יש להקפיד להחזיר את הסיפורים והחומשים למקומם בארון בסיום התפילה, וכן את ספרי הקודש בסיום הלימוד בהם (ס' קדושת זיה"כ וזיהמ"ד לגר"מ שמואל עמ' קאג-ק"ג, ס' מעלת זיה"כס וזה"מ

עמ' ג).

דוגמא ממעשה שהיה: במדרש רבה (במדבר כא, יד) מסופר שכאשר הגיע זמנו של משה רבינו ע"ה להיפטר הוא ביקש מהקב"ה שבניו הם שימשיכו להנהיג את עם ישראל גם לאחר מותו ויכניסו לארץ ישראל.

הקב"ה סירב ואמר לו כי יהושע תלמידו הוא שינהיג את עם ישראל לאחר מותו והסיבה לכך שיהושע היה מתמסר לסידור הספסלים והמחצלות וניקיון בית המדרש ולכן הוא ראוי לכך.

מכאן נלמד כמה חשובים בעיני הקב"ה אותם יהודים שנוטלים האחריות לידיהם לטפל בניקיון בית הכנסת וסידורו ואשרי הזוכה לכך!!

י. אף על פי שאין מידת הקב"ה כמידת בשר ודם להתחרט על דברים שנגזרו, מכל מקום בכוחה של תפילה הנאמרת בכוונה לשנות גזרות, שעל ידי התפילה אדם משתנה ומתקרב להקב"ה, מתקדש ומתעלה לפניו ושם מבטחו בה' אז המלז משתנה כי לא על אדם כזה נגזרה הגזרה.

עיקר התפילה היא כדי שיבין כי הוא תלוי בה' יתברך לבדו ומתוך כך יגיע ליראת שמים והכנעה. (ולקרי' תפילה א' ס' פט בהקדמה עמ' מ ס"ט)

אם כן כיצד יסכים אדם להמיר כל זה בדיבורי סרק בביה"כ במקום להתפלל??

מניין ערבית באשדוד בימים א-ה ב- 8:00 בערב בביה"כ מגן חסידים רח' מבצע חורב 5 אזור ג'

מנין מנחה בצוהרים כל יום רביעי ב- 2:00 בשוק שליד הים בצד דרום בדוכן הראשון

פעילות תורנית בביה"כ מאור הרשב"י רח' שלמה בן יוסף 18 אזור ו' אשדוד

* שחרית ב- 7:00, מנחה ב- 12:30, ערבית ב- 8:15 * בימים א-ה לימוד מ- 7:00 עד 8:15 בערב * בימים א-ה 8:30-10:30 בבוקר שיעור עם הרב אהרון עזריאל, 10:30-12:30 שיעור גמרא/הלכה/פרשת שבוע עם הרב שמעון יוחאי יפרח

משרדי "האיהוד" טל': 08-8644452 דיא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

אכזבה נוראה: רגע לפני שהגעתי, הספיק הוא כבר לצאת משם, לאחר שלא מצא את מבוקשו. אולי חזר לבית כך אמרו לי. בלית ברירה, חזרתי לביתו ברמת הגולן, אבל בלב הרגשתי, שהיום אין לי מזל.

השעה הייתה כבר שעת צהרים לוחטת, וכפי שהרגשתי בליבי מראש, לא נמצא המנהל בביתו, אלא – כהודעת אשתו – מסייר הוא באזור ואתה –לך חפש אותו, חיפשתי וחיפשתי, שידרתי לו הודעות דרך מכשיר האיתורית, ואין תגובה ממנו, כאילו בלעתי האדמה.

הזמן רץ, השעה הייתה 5:00 אחר הצהריים, ראיתי שאין סיכוי למצואו, והחלטתי לשוב לביתי טרם חשיכה. אכלתי ונחתי קצת, ואח"כ התחלתי בנסיעה חזרה.

בכביש היודר מרמת הגולן לכיוון הארבל, נזכרתי שלא התפללתי מנחה, בינתיים כבר נכנסתי לכביש צומת גולני ולא ידעתי היכן למצוא מניין. מצב רוחי היה די עכור, ולא היה לי כוח לשום דבר, אבל דווקא לאור מה שעבר עלי החלטתי: אני מחפש מנין למנחה, ויהי מה! אני יהודי, וחובה עלי להתפלל במניין. אם הקב"ה נוהג עמי כך- אז מגיע לי! אני מצידי- צריך להתחזק במצוות.

נזכרתי שבאחד המושבים הדתיים באזור, 7 ק"מ לאחר צומת גולני, יש מנין מסודר למנחה וערבית, ולמרות שהדרך התארכה בכמה קילומטרים- עשיתי סיבוב ונסעתי לאותו מושב.

הגעתי לבית הכנסת ברגע אחרון, החזן כבר עמד ליד העמוד והתפילה החלה. ברגע שהחזן פתח את פיו, היה נדמה לי שאני מכיר את הקול, לא עברו 5 שניות נוספות, והבנתי שמי שעומד ליד העמוד אינו אלא מנהל המפעל שאותו חיפשתי כל היום... מצמצתי בעיני וגם באוזני, האיש הזה מתפלל במניין?! ממת? תמהתי בליבי. התפילה הייתה מרוגשת מאד, בתום התפילה נפגשנו ושאלתי אותו מה מעשיו כאן והוא סיפר: "מה אגיד לך, כל היום הייתי בנסיעות, שום דבר לא הלך היום, הייתי מרוגז על כל מי שפגשתי, לא יודע למה? פתאום נזכרתי באבא שלי ז"ל, הרגשתי אותו שורף ובוזר בתוכי, ניסיתי לחשב מתי היארצייט בתאריך העברי, וגיליתי שזה בדיוק היום. החלטתי, ויהי מה אני מתפלל היום לעילוי נשמותו. נסעתי הרבה קילומטרים בין הקיבוצים עד שמצאתי את המניין הזה, ומה אומר לך? עכשיו אני מרגיש כמו במוצאי יום כיפור. אדם חדש, עשיתי את מה שהייתי צריך לעשות!".

סיפרתי לו את מטרת בואי, הוא ניגש מיד לעניין, עשינו עסקה ענקית לטובת שנינו. לחצנו ידיים, ונפרדנו לשלום.

יצאתי החוצה, והרגשתי שלחיי רטובה, בדקתי, היו אלה כמה דמעות... את, כמה שה' אוהב אותנו, ואני עוד התרגזתי שלא פגשתי אותו במהלך היום עתה הבנתי כי אם הייתי פוגש אותו במהלך היום העסקה ודאי לא היתה יוצאת לפועל

פינת ההלכה

הלכות דיבור בתפילה [א]

א. כיום שאין לנו בית מקדש, בתי כנסת ובתי מדרש הם בבחינת "מקדש מעט" (גמ' מגילה כט). שכתוב (ויחזקאל יא, יט): "ואהי להם מקדש מעט". ויש לנהוג בהם במורא וכובוד ראש (משנ"ב סי' קנ"א ס"ק א) והם בכלל מצוות עשה "ומקדשי תראו אני ה'" (ויקרא יט, א) (והחיד"פ"א מ"ע התלויות בלב).

ב. בתי הכנסת ובתי המדרש מיועדים לתפילה וללימוד תורה בלבד (הרמב"ם הל' תפילה פ"א הל' א, ש"ע אור"ח סי' קט ס"א). והם אינם מקום התכנסות לפטופטים, לדיוני חדשות, פוליטיקה, כלכלה, בטחון, בחירות וכדו' (משנ"ב סי' קנ"ג ס"ק א והלכה).

ג. בכלל כיבוד בית כנסת יש להשתדל שיתקיימו בהם שלוש תפילות ביום: שחרית, מנחה וערבית. ושלא יהיו שוממים (הרמב"ם ס"א).

וכן כל תפילה יתפללו אותה מתחילתה ועד סופה (משנ"ב סי' נ"ב ס"ק א) ולכן:

* בתפילת שחרית יש להגיע לתפילה בתחילתה היינו מ"קורבנות" [ולא מ"הודו"] ויישאר עד סופה

היינו "עלינו לשבח" הרמ"א סי' קנ"ב ס"ב) ולכל הפחות לא לעזוב לפני קדושת "ובא לציון" (ש"ע סי' קנ"ב ס"ב).

* בתפילת מנחה מתחילת התפילה היינו "קורבנות" (הרמ"א סי' קנ"ב ס"א) ולא ב"אשרי" וכי"ב.

הטעם: אין כאן "את מקדשי תראו" שכל אחד בא לתפילה איך ומתי שמתחשק לו דבר היוצר אווירה מזולזלת ונוטנת פתח ל"דיבורי שוק".

דוגמא ממעשה שהיה: המעשה אירע לפני מס' ימים בברית שנערכה באחת האולמות באשדוד. הסנדק היה הרה"צ ישראל אברגיל בנו של הרב יורם זינע"א, כנהוג אחרי הברית הסנדק מחלק ברכות לקהל, פנה אליו אברך אחד שהרב יברך אותו לפרנסה טובה שכן יש לו בעיות פרנסה, הרב ברכו ואח"כ אמר לו "לא לדלג בתפילת שחרית על קטעים ["קורבנות"] אלא להתפלל את כל התפילה מתחילתה ועד סופה על הסדר כי כשיש סדר בתפילה אז יש "סדר" בפרנסה והכל זורם... והתברר שכן נהג אותו אברך, להתחיל תפילת השחרית מ"הודו"... ואיך הרב ידע... (מפי בעל המעשה).

ד. שליח ציבור המתפלל צריך להיות בעל קול ברור וחזק ובעל נעימה (ש"ע אור"ח סי' נ"ג ס"ד) כדי שהמתפללים יוכלו לעקוב אחריו בתפילה ויתפללו עמו יחד ויענו "אמן" כשצריך וכדו' שאם לא כן ולא שומעים אותו כל כך זה נותן למתפללים פתח להתעסק בדברים אחרים או בפטופטים (ד"ע). ה. התפילה היא במקום קרבן, לפיכך צריך שתהיה התפילה בכוונה טהורה דוגמת הקרבן ולא יערב שום מחשבה אחרת בתפילתו כשם שמחשבה זרה פוסלת בקרבן, כך החושב בתפילתו מחשבות זרות שאינן מעניין התפילה (ש"ע סי' נ"ב ס"ד, ילקו"י תפילה כד' א' עמ' טז). ולכן המתפלל צריך שיכוון בליבו פירוש המילים שמוציא בשפתיו (ש"ע ס"א) ויתפלל דרך תחנונים כעני המבקש בפתח (ש"ע ס"א) וודאי כשעוסק בתפילה בכוונה אין לו זמן לפטופטים מיותרים (ד"ע).

ו. צריך לזכור שכאשר הוא מתפלל עומד הוא לפני מלך המלכים הקב"ה, וכמו שכשהוא מדבר עם מלך בשר ודם הוא משתדל לסדר דבריו ולכוון בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא בוחן ליבות וכליות ויודע כל המחשבות (ש"ע סי' נ"ב ס"ג) ועוד כשעומד לפני מלך בשר ודם ומדבר איתו הוא לא מדבר במקביל עם חברו באותו הזמן כל שכן כשנמצא לפני מלך מלכי המלכים. (ד"ע).

דוגמא ממעשה שהיה: הגמרא במסכת ברכות מספרת (לב). פעם הלך איש יהודי בדרך ארוכה, ראה האיש שהגיע זמן התפילה, אבל אין בסביבה בית כנסת ואין שם בתים כלל, רק שדות. לא רצה האיש להפסיד את זמן התפילה, עמד בשדה, בצדי הדרך והתפלל. כאשר הגיע לתפילת "שמונה עשרה", שאותה צריך להתפלל בעמידה ובלחש ואסור להפסיק ולדבר באמצעה, עבר בדרך שר גדול וחשוב של הרומאים ששלטו אז באזור. השר רכב על סוס ולפניו רצו עבדיו לפנות לו את הדרך. כל האנשים שבאו לקראתו היו חייבים לכבד אותו ולברך אותו בברכת שלום, כולם פחדו מפניו כי ידעו היטב שאם לא יעשו כן, יעניש אותם קשות!

ראה השר הרומי את האיש היהודי עומד מתפלל ואינו מברך אותו ואפילו אינו מסתכל לכיוונו. קרא אליו השר: "שלום!" אך הלה אינו עונה. כעס השר מאוד ורק סיים היהודי תפילתו מיד צעק עליו: "טיפש! האינך רואה, מי הוא העובר כאן בדרך!! איך העזת שלא לברך אותי לשלום! אילו רציתי יכולתי להרוג אותך בחרבי בלי שאף אחד יוכל להצילך מידי, עתה אעניש אותך בעונש קשה!", "בבקשה חכה נא רגע קט" ענה לו היהודי, "הגד נא לי, אדוני השר, האם עמדת פעם לפני מלך רומי בכבודו ובעצמו?", "בוודאי!", ענה השר בגאווה "פעמים רבות כבר עמדת לפני המלך!" "וואם יעבור שם איש, אפילו שר אחר, בזמן שאתה עומד לפני המלך, ויאמר לך שלום התחזיר לו שלום?", "חס וחלילה!" ענה השר הרומי בבהלה, "הרי זה אסור! איך תלך בדעתי לדבר עם מישהו בשעה שאני עומד לפני המלך? הרי זו פגיעה בכבודו של המלך!", "יומה יעשו לך אם תעשה בכל זאת כדבר הזה?" שאל היהודי. ענה השר: "ייהרגו אותי בחרב!".

"הוראה אתה?" אמר היהודי, "קל וחומר ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר, כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה". נתפייס השר, ונתן לו ללכת לדרכו לשלום.

ז. לא יתפלל במקום שיש דבר המבטל כוונתו (ש"ע אור"ח סי' נ"ב ס"ג): כגון: שיושב ליד אנשים שמדברים בתפילה או נוהגים בזלזול בבית הכנסת, שלא רק שהם מפריעים לו בתפילתו אלא שבסופו להימשך אחריהם (הרמב"ם הל' דעות פ"ו הל' א).

ח. יש להקפיד מאוד על הניקיון בבית הכנסת ובית המדרש וגם בעזרת הנשים שהינו משכן לשכינה (עיין ש"ע אור"ח סי' קנ"א ס"ט) ולכן יש להיזהר שלא להשליך על הרצפה פסולת נייר, טישו של אף, בדלי סיגריות, עטיפות של סוכריות וכן לא להשאיר על השולחנות טישו מקונחים וכדו' ויש לחנך את הקטנים לזה.

ואם מצא פסולת על הרצפה מצווה להרימה ו לזרוקה לפח והעושה כן תבוא עליו ברכת הטוב (ס'